

Ανθρωπιστική βοήθεια

Η ανθρωπιστική βοήθεια είναι ένας τομέας της εξωτερικής δράσης της ΕΕ, ο οποίος ανταποκρίνεται σε ανάγκες που προκύπτουν μετά από ανθρωπογενείς ή φυσικές καταστροφές. Η [Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Πολιτικής Προστασίας και Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Επιτροπής](#) (ECHO) χρηματοδοτεί επιχειρήσεις παροχής βοήθειας και συντονίζει τις πολιτικές και τις δραστηριότητες των κρατών μελών. Το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ενεργούν ως συννομοθέτες στη διαμόρφωση της πολιτικής της ΕΕ στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας και συμμετέχουν στην παγκόσμια συζήτηση για μια πιο αποτελεσματική ανθρωπιστική βοήθεια.

Νομική βάση

Το άρθρο 21 της [Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση](#) (ΣΕΕ) ορίζει τις αρχές για όλες τις εξωτερικές δράσεις της ΕΕ (το άρθρο 21 παράγραφος 2 στοιχείο ζ) καλύπτει την ανθρωπιστική δράση).

Το άρθρο 214 της [Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης](#) (ΣΛΕΕ) συνιστά τη νομική βάση για την ανθρωπιστική βοήθεια.

Το άρθρο 214 παράγραφος 5 αποτελεί τη νομική βάση για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Σώματος Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας.

Κανονιστικό πλαίσιο και πλαίσιο πολιτικής

Οι κανόνες για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοδοτικών της μέσων, καθορίζονται στον [κανονισμό του Συμβουλίου](#) (ΕΚ) αριθ. 1257/96, της 20ής Ιουνίου 1996 (κανονισμός για την ανθρωπιστική βοήθεια). Ο εν λόγω κανονισμός δεν τροποποιήθηκε όταν αναθεωρήθηκαν άλλα μέσα στο πλαίσιο της προετοιμασίας για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2007-2013.

Το γενικότερο πλαίσιο πολιτικής για την ανθρωπιστική βοήθεια περιγράφεται στην [«Ευρωπαϊκή συναίνεση για την ανθρωπιστική βοήθεια»](#) (2007), που υπογράφηκε από τα τρία θεσμικά όργανα της ΕΕ (Επιτροπή, Συμβούλιο και Κοινοβούλιο). Η εν λόγω συναίνεση καθορίζει το κοινό όραμα της ΕΕ, τους στόχους πολιτικής και τις αρχές για σειρά θεμάτων, στα οποία περιλαμβάνονται τα εξής: διεθνής ανθρωπιστική συνεργασία· χρηστή χορηγία· μείωση των κινδύνων και ετοιμότητα· πολιτική προστασία· και σχέσεις στρατού-πολιτικής εξουσίας. Η συναίνεση επιβεβαιώνει επίσης τις τέσσερις ανθρωπιστικές αρχές: τον ανθρωπισμό, την ουδετερότητα, την αμεροληψία και την ανεξαρτησία. Το κείμενο προβλέπει μια πιο συντονισμένη και

συνεκτική προσέγγιση για την παροχή της βοήθειας και συνδέει την ανθρωπιστική με την αναπτυξιακή βοήθεια, προκειμένου να μπορεί η ΕΕ να ανταποκρίνεται πιο αποτελεσματικά στις αυξανόμενες ανάγκες.

ECHO

A. Επισκόπηση και αντίκτυπος

Για την περίοδο 2014-2020 διατέθηκαν 6,62 δισεκατομμύρια ευρώ στο μέσο που αφορά την ανθρωπιστική βοήθεια. Η ΕΕ είναι ο κύριος δωρητής ανθρωπιστικής βοήθειας στον κόσμο και παρέχει το μεγαλύτερο μέρος της συνολικής χρηματοδότησης για έκτακτη βοήθεια στα θύματα καταστροφών που προκαλούνται τόσο από ανθρώπους όσο και από τη φύση. Μέρος αυτών των πόρων προέρχεται άμεσα από τα κράτη μέλη, αλλά ένα άλλο σημαντικό ποσοστό προέρχεται από τον ενωσιακό προϋπολογισμό. Η Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Πολιτικής Προστασίας και Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Επιτροπής (ECHO) είναι αρμόδια για την ανθρωπιστική βοήθεια και την πολιτική προστασία. Ο Χρήστος Στυλιανίδης ασκεί επί του παρόντος καθήκοντα Επιτρόπου Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Διαχείρισης Κρίσεων και είναι συντονιστής της ΕΕ για τον Έμπολα από τις 24 Οκτωβρίου 2014.

Η ECHO έχει αυξηθεί με την πάροδο των ετών και έχει τοπικό προσωπικό σε περισσότερα από 40 τοπικά γραφεία. Δεν υλοποιεί προγράμματα ανθρωπιστικής συνδρομής η ίδια, αλλά χρηματοδοτεί δράσεις εταίρων της, όπως ΜΚΟ, οργανισμών του ΟΗΕ και διεθνών οργανισμών. Τα κυριότερα καθήκοντα της ECHO είναι να παρέχει πόρους, να ελέγχει αν υπάρχει χρηστή οικονομική διαχείριση και να διασφαλίζει ότι τα αγαθά και οι υπηρεσίες των εταίρων της διατίθενται πράγματι στους πληγέντες πληθυσμούς με τρόπο αποτελεσματικό και ταχύ, ώστε να καλύπτονται πραγματικές ανάγκες.

Μετά από μια φυσική καταστροφή ή άλλο συμβάν, το οποίο απαιτεί ανθρωπιστική συνδρομή, οι εμπειρογνώμονες για θέματα ανθρωπιστικής βοήθειας της ECHO διεξάγουν επί τόπου μια αρχική εκτίμηση της κατάστασης. Στη συνέχεια, με βάση αυτή την εκτίμηση διατίθενται με ταχύ ρυθμό οι πιστώσεις — πρόκειται για την αποκαλούμενη προσέγγιση που βασίζεται στις ανάγκες, η οποία χαρακτηρίζει το έργο της ECHO. Η εν λόγω βοήθεια διοχετεύεται μέσω 200 και άνω εταίρων, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών των Ηνωμένων Εθνών, μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) και διεθνών οργανισμών όπως ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός/Ερυθρά Ημισέληνος, με τους οποίους η ECHO έχει υπογράψει εκ των προτέρων συμβατικές συμφωνίες. Η δομή της ECHO εξασφαλίζει ότι οι πιστώσεις χρησιμοποιούνται κατά τρόπο διαφανή και ότι όλοι οι εταίροι παραμένουν υπόλογοι.

Το 2017 η ECHO διέθεσε 1,5 δισεκατομμύρια ευρώ σε ανθρωπιστική βοήθεια και πολιτική προστασία προκειμένου να βοηθήσει ανθρώπους σε πάνω από 94 χώρες. Το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει τον μεγαλύτερο ανθρωπιστικό προϋπολογισμό που εκτέλεσε ποτέ η Επιτροπή για να ανταποκριθεί σε εξαιρετικά μεγάλες ανάγκες παγκοσμίως, οφειλόμενες κατά κύριο λόγο σε πολλές παρατεταμένες συγκρούσεις και στον αριθμό ρεκόρ των 60 και πλέον εκατομμυρίων βιαίως εκτοπισμένων ανθρώπων παγκοσμίως. Τα τελευταία έτη, ο αρχικός ανθρωπιστικός προϋπολογισμός της ΕΕ αυξάνεται τακτικά μέσω πρόσθετων μεταφορών πιστώσεων, με χρήματα που

προέρχονται κατά κύριο λόγο από το αποθεματικό επείγουσας βοήθειας της ΕΕ και την επαναδιάθεση κεφαλαίων από άλλες γραμμές του προϋπολογισμού, καθώς και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης.

Το [2017](#) το 46,9% των πιστώσεων της ECHO χορηγήθηκε στην Αφρική, το 37,9% στη Μέση Ανατολή και σε ευρωπαϊκές γειτονικές χώρες, το 6,1% στην Ασία και τον Ειρηνικό, το 2,7% στην Κεντρική και Νότια Αμερική και την Καραϊβική, το 1,5% σε παγκόσμιες φυσικές καταστροφές και το 4,7% σε συμπληρωματικές επιχειρήσεις και στήριξη. Μείζονος σημασίας επεμβάσεις ανθρωπιστικής βοήθειας συνεχίστηκαν στη Συρία και τις γειτονικές της χώρες, στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, στην περιοχή του Σαχέλ, στο Κέρας της Αφρικής, στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, στο Νότιο Σουδάν, την Υεμένη και την Ουκρανία. Νέες περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης που απαίτησαν τη βοήθεια της ΕΕ περιλάμβαναν τους τυφώνες Ίρμα και Μαρία, που έπληξαν την Καραϊβική. Η ΕΕ συνεχίζει, επίσης, να εστιάζει στις «ξεχασμένες κρίσεις» στον κόσμο, στις οποίες διατέθηκε το 15% του αρχικού προϋπολογισμού του 2017 για ανθρωπιστική βοήθεια.

Πολιτικές προτεραιότητες

Η ECHO προσπαθεί να βελτιώσει την ανταπόκρισή της σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης και παρέχει βοήθεια σε τρίτες χώρες, με στόχο να μπορούν οι ίδιες να αντιδρούν καλύτερα σε κρίσεις, έτσι ώστε να συνεισφέρει στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξή τους. Ο συντονισμός της ανθρωπιστικής και της αναπτυξιακής βοήθειας και η εξάλειψη του φαύλου κύκλου της κλιματικής αλλαγής, της πείνας και της φτώχειας αποτελούν βασικούς στόχους για την ΕΕ.

Οι δραστηριότητες [ετοιμότητας για την αντιμετώπιση καταστροφών](#) αποτελούν επίσης μέρος της έμφασης που προσδίδει η ECHO στην ανθεκτικότητα. Η ΕΕ αποτελεί σημαντικό παράγοντα στη διαμόρφωση των προσπαθειών της διεθνούς κοινότητας για διαχείριση του κινδύνου καταστροφών. Το φιλόδοξο όραμα της Ένωσης για το μέλλον περιγράφεται στην ανακοίνωση του Απριλίου 2014 «Το πλαίσιο δράσης Hyogo μετά το 2015: διαχείριση επικινδυνότητας για να επιτευχθεί η ανθεκτικότητα», που εκδόθηκε εν όψει της Παγκόσμιας Διάσκεψης του ΟΗΕ για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών.

Δεδομένου του μεγάλου αριθμού των προσφύγων και των εκτοπισμένων, συχνά για μακρά χρονικά διαστήματα, η ΕΕ συμφώνησε το 2016 να διαμορφώσει μια πιο αναπτυξιοκεντρική προσέγγιση απέναντι στον αναγκαστικό εκτοπισμό. Η ΕΕ θα προσδώσει μεγαλύτερη έμφαση στη στήριξη της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των βίαια εκτοπισμένων ατόμων και στην αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτίων του μακροχρόνιου εκτοπισμού στο [πλαίσιο ολοκληρωμένης αντιμετώπισης του προσφυγικού](#) του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και της δέσμευσης της Παγκόσμιας Τράπεζας για τον [εκτοπισμό](#).

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο της [Παγκόσμιας Ανθρωπιστικής Διάσκεψης Κορυφής](#), που πραγματοποιήθηκε τον Μάιο του 2016 στην Κωνσταντινούπολη. Η ίδια η ΕΕ ανέλαβε εκατό δεσμεύσεις, προκειμένου να συνεισφέρει στο «Ανθρωπιστικό Θεματολόγιο», που παρουσιάστηκε στη Διάσκεψη Κορυφής από τον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ, και προκειμένου να υλοποιήσει τη «Μεγάλη Συμφωνία», μια νέα, καινοτόμο συμφωνία μεταξύ διαφόρων παραγόντων

στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας, με στόχο την αύξηση της οικονομικής αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας.

Η ενσωμάτωση των θεμάτων που αφορούν τη διάσταση του φύλου και η καταπολέμηση της βίας λόγω φύλου συνεχίζουν να αποτελούν προτεραιότητες της ΓΔ ECHO, η οποία έχει θεσπίσει παράμετρο για το φύλο στις επιχειρήσεις ανθρωπιστικής βοήθειας. Στο επίκεντρο των προσπαθειών βρίσκεται και η στήριξη της εκπαίδευσης των παιδιών σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, σύμφωνα με την ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα στις πιο ευπαθείς ομάδες.

B. Λοιπά μέσα

Η βοήθεια της ΕΕ περιλαμβάνει τρεις ακόμη δομές: τον [Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης](#), το Ευρωπαϊκό Σώμα Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας, καθώς και ένα νέο νομικό πλαίσιο για την παροχή έκτακτης στήριξης εντός της Ένωσης.

- Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης, ο οποίος δημιουργήθηκε αρχικά το 2001, αυτή τη στιγμή περιλαμβάνει 34 κράτη: τα 28 κράτη μέλη συν την Βόρεια Μακεδονία, την Ισλανδία, το Μαυροβούνιο, τη Νορβηγία, τη Σερβία και την Τουρκία. Ο Μηχανισμός της Ένωσης στηρίζεται σε μία σειρά μέσων: 1) την [Ευρωπαϊκή Ικανότητα Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών \(EERC\)](#), η οποία παρέχει μια εθελοντική δεξαμενή προ-δεσμευμένων μέσων αντιμετώπισης από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη και μία δομημένη διαδικασία για τον εντοπισμό πιθανών ελλείψεων από πλευράς δυναμικού· 2) το [Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Έκτακτων Αναγκών \(ERCC\)](#), το οποίο λειτουργεί ως βασικό επιχειρησιακό κέντρο, διευκολύνοντας τον συντονισμό σε επεμβάσεις προστασίας σε 24ωρη βάση όλη την εβδομάδα. 3) το [Κοινό Σύστημα Επικοινωνίας και Πληροφόρησης σε καταστάσεις Έκτακτης Ανάγκης \(CECIS\)](#), σκοπός του οποίου είναι να βελτιώσει την επικοινωνία μέσω ενός συστήματος συναγερμού και κοινοποίησης που βασίζεται στο διαδίκτυο. 4) ένα δίκτυο άμεσα διαθέσιμων εκπαιδευμένων εμπειρογνομώνων, το οποίο προβλέφθηκε με την απόφαση αριθ. 1313/2013/ΕΕ, της 17ης Δεκεμβρίου 2013.
- Το Ευρωπαϊκό Σώμα Εθελοντών Ανθρωπιστικής Βοήθειας αναφέρεται στο άρθρο 214 παράγραφος 5 της Συνθήκης της Λισαβόνας και θεσπίστηκε ως μια πρωτοβουλία [εθελοντών παροχής βοήθειας της ΕΕ](#) τον Μάρτιο του 2014. Η πρωτοβουλία έχει ως στόχο να ενισχύσει το δυναμικό της ΕΕ προκειμένου να ανταποκρίνεται στις ανθρωπιστικές κρίσεις και να αυξήσει την ανθεκτικότητα των ευάλωτων κοινοτήτων σε τρίτες χώρες. Ο προϋπολογισμός του για την περίοδο 2014-2020 ανέρχεται σε 147,9 εκατ. ευρώ.
- Στις 15 Μαρτίου 2016 εκδόθηκε ένας νέος κανονισμός του Συμβουλίου για την παροχή στήριξης έκτακτης ανάγκης εντός της Ένωσης με σκοπό την αντιμετώπιση της δυσχερούς ανθρωπιστικής κατάστασης που προκλήθηκε από την προσφυγική κρίση. Ο νέος κανονισμός παρέχει στην ΕΕ τη δυνατότητα να βοηθήσει την Ελλάδα και άλλα πληττόμενα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν τις ανθρωπιστικές ανάγκες των προσφύγων. Ο κανονισμός θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και μελλοντικά για την αντιμετώπιση άλλων έκτακτων κρίσεων ή καταστροφών με σοβαρές ανθρωπιστικές συνέπειες, όπως πυρηνικά ατυχήματα ή τρομοκρατικές επιθέσεις. Η ΓΔ ECHO φέρει την ευθύνη για την υλοποίησή του. Από το 2016 έως το 2019

θα καταστούν διαθέσιμα (από κονδύλια του προϋπολογισμού των εσωτερικών πολιτικών χωρίς αντίκτυπο για την ανθρωπιστική βοήθεια σε τρίτες χώρες) έως και 643 εκατομμύρια ευρώ ευρωπαϊκής χρηματοδότησης, μέσω οργανώσεων-εταίρων, όπως οι οργανισμοί του ΟΗΕ, ο Ερυθρός Σταυρός και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Στον τομέα της πολιτικής για την ανθρωπιστική βοήθεια, το ΕΚ ενεργεί ως συννομοθέτης από κοινού με το Συμβούλιο. Η νομική βάση για την πολιτική ανθρωπιστικής βοήθειας που προτείνεται από την Επιτροπή («κανονισμοί») υπόκειται σε διαπραγμάτευση και έγκριση (ή μη έγκριση) τόσο από το Συμβούλιο όσο και το Κοινοβούλιο, σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία της ΕΕ. Τα εκτελεστικά μέτρα της Επιτροπής κατατίθενται επίσης στο Κοινοβούλιο, το οποίο διαθέτει εξουσίες ελέγχου. Εντός του Κοινοβουλίου, η ανθρωπιστική βοήθεια εμπίπτει στις αρμοδιότητες της Επιτροπής Ανάπτυξης (DEVE), και η προστασία των πολιτών στις αρμοδιότητες της Επιτροπής Περιβάλλοντος, Δημόσιας Υγείας και Ασφάλειας των Τροφίμων (ENVI).

Ομοίως, το Κοινοβούλιο ελέγχει τη διάθεση της ανθρωπιστικής βοήθειας και φροντίζει να εξασφαλίσει ότι οι πιστώσεις του προϋπολογισμού αντιστοιχούν στις ανθρωπιστικές ανάγκες. Το Κοινοβούλιο έχει υπογραμμίσει επανειλημμένα ότι χρειάζεται να αυξηθεί η χρηματοδότηση για την ανθρωπιστική βοήθεια και έχει τονίσει πως πρέπει να κλείσει το όλο και διευρυνόμενο χάσμα ανάμεσα στις υποχρεώσεις και τις πληρωμές.

Η επιτροπή DEVE και το Κοινοβούλιο, γενικότερα, έχουν επίσης προσπαθήσει, μέσω γνωμοδοτήσεων και ψηφισμάτων, συμπεριλαμβανομένων εκθέσεων ιδίας πρωτοβουλίας, να επηρεάσουν τις στρατηγικές αποφάσεις και τους προσανατολισμούς πολιτικής της Επιτροπής, όπως είναι η συνεισφορά της ΕΕ στην Παγκόσμια Ανθρωπιστική Διάσκεψη Κορυφής, στην εκπαίδευση για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης και στην αντιμετώπιση της επιδημίας του Έμπολα. Το Κοινοβούλιο εξετάζει το ετήσιο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής και την επιχειρησιακή στρατηγική της ECHO. Ο Επίτροπος καλείται επίσης τακτικά να συμμετάσχει σε ανταλλαγές απόψεων με την επιτροπή DEVE. Η έγκριση της «Ευρωπαϊκής Συναίνεσης για την Ανθρωπιστική Βοήθεια», το 2007, ανταποκρινόταν σε μεγάλο βαθμό στις σαφείς θέσεις που είχαν εγκριθεί από το Κοινοβούλιο. Το Κοινοβούλιο έχει επίσης σταθεί ενεργός υποστηρικτής και άλλων θεμάτων πολιτικής όπως η ανθεκτικότητα, η επισιτιστική ασφάλεια και η σύνδεση της ανθρωπιστικής με την αναπτυξιακή βοήθεια. Η επιτροπή DEVE διοργάνωσε [ακρόαση για το μέλλον της ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ](#) στις 27 Φεβρουαρίου 2019.

Για να ενισχυθεί ο έλεγχος εκ μέρους του Κοινοβουλίου στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας, από το 2006 και μετά η επιτροπή DEVE ορίζει έναν μόνιμο εισηγητή για την ανθρωπιστική βοήθεια κάθε δυόμιση έτη. Η εντολή του εισηγητή αυτού περιλαμβάνει την υπεράσπιση των συμφερόντων του κονδυλίου για την ανθρωπιστική βοήθεια, την παρακολούθηση των προγραμμάτων ανθρωπιστικής βοήθειας και τη διατήρηση στενών επαφών με την κοινότητα ανθρωπιστικής βοήθειας. Τη συγκεκριμένη θέση κατέχει σήμερα ο Enrique Guerrero Salom. Είναι, επίσης, αρμόδιος για τη σύνταξη έκθεσης σχετικά με την εφαρμογή του μέσου ανθρωπιστικής βοήθειας. Το Κοινοβούλιο διατηρεί συνεχή διάλογο με τον Επίτροπο Στυλιανίδη, ο οποίος για τελευταία φορά

απευθύνθηκε στην επιτροπή DEVE στις 22 Ιανουαρίου 2019 με σκοπό να ανταλλάξει απόψεις σχετικά με το πρόγραμμα εργασίας και την επιχειρησιακή στρατηγική της ΓΔ ECHO για το 2019.

Gonzalo Urbina Treviño
04/2019

